

Επιμορφωτικό Σεμινάριο
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Κύπρου
21-22/3/2014, Λευκωσία
16-17/5/2014, Λεμεσός

Διδάσκοντας την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα στη Δημοτική Εκπαίδευση

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη
Ομότιμη Καθηγήτρια ΑΠΘ

ansym@lit.auth.gr

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, ΠΡΟΟΔΟΣ, ΕΥΗΜΕΡΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

SOLIDARITY FUNDS

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

Πολυγλωσσία και πολυπολιτισμικότητα στη Δημοτική Εκπαίδευση

- μεγάλη αύξηση του αριθμού των αλλόγλωσσων μαθητών που φοιτούν στα κυπριακά σχολεία ⇒
- ανύπαρκτη ή περιορισμένη γνώση της ελληνικής γλώσσας ⇒ προβληματική ένταξη στη σχολική τάξη με συνομηλίκους που έχουν ως μητρική γλώσσα την ελληνική ⇒
- χαμηλή επίδοση των μαθητών στην ελληνική ⇒ εμπόδιο για την παρακολούθηση του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, αλλά και όλων των άλλων μαθημάτων ⇒
- υψηλά ποσοστά σχολικής αποτυχίας που οδηγούν συχνά σε σχολική διαρροή ⇒
- ειδική μέριμνα και ιδιαίτερες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, ώστε να καλυφθούν οι γλωσσικές ανάγκες

Διαχείριση της πολυγλωσσίας και της πολυπολιτισμικότητας στη ΔΕ

1. τάξεις εμπύθισης με γηγενείς μαθητές
2. αντισταθμιστικές μορφές εκπαίδευσης, όπως είναι οι τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα:
 - συστηματική υλοποίηση της αντισταθμιστικής διδασκαλίας ⇒ ανάπτυξη βασικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων στη γλώσσα-στόχο
 - αξιοποίηση διδακτικών προσεγγίσεων και στρατηγικών που διευκολύνουν την ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών στη σχολική τάξη ⇒
 - το μάθημα δε γίνεται ούτε πολύ δύσκολο για τους αλλόγλωσσους μαθητές αλλά ούτε και πολύ απλοϊκό για τη γλωσσικά κυρίαρχη ομάδα

Διαχείριση της πολυγλωσσίας και της πολυπολιτισμικότητας στη ΔΕ

- κατάκτηση των βασικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων ⇒ ακαδημαϊκή γλωσσική ικανότητα: ικανότητα χρήσης της γλώσσας σε ακαδημαϊκό περιβάλλον (σύνθετος/ απαιτητικός λόγος)
- ακαδημαϊκό περιβάλλον στη σχολική πραγματικότητα: το πλαίσιο διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων
- ανάγκη εφαρμογής συνδυαστικών διδακτικών προσεγγίσεων: διδασκαλία της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο, διδασκαλία με στρατηγικές

Στόχοι της γλωσσικής ενίσχυσης στη Γ2

Μέσω της διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 οι αλλόγλωσσοι μαθητές θα πρέπει:

- να αποκτήσουν την υψηλότερη δυνατή επάρκεια σε όλες τις γλωσσικές δεξιότητες ως το τέλος της βασικής τους εκπαίδευσης
- να είναι σε θέση να κατανοούν, να μελετούν και να εμπλέκονται ενεργά σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα και
- να έχουν την ευκαιρία/δυνατότητα να συνεχίσουν τις σπουδές τους μετά τη βασική εκπαίδευση.

Το προφίλ των αλλόγλωσσων μαθητών

- αρκετά ετερογενές μαθησιακό κοινό
- διαφορετικές μητρικές γλώσσες και πολιτισμικά χαρακτηριστικά
- πλειονότητα των περιπτώσεων: μαθητές που είναι επαρκείς χρήστες της μητρικής τους γλώσσας και παράλληλα κατακτούν σταδιακά την ελληνική γλώσσα σε ελληνόφωνο περιβάλλον
- υψηλά ποσοστά αλλόγλωσσων μαθητών που προέρχονται από βαλκανικές χώρες, π.χ. αλβανόφωνοι και ρωσόφωνοι μαθητές, μεταξύ των οποίων και πολλοί παλιννοστούντες
- τα τελευταία χρόνια εξίσου υψηλή συγκέντρωση μαθητών από ασιατικές και αραβόφωνες χώρες, π.χ. κινέζοι, πακιστανοί κτλ. μαθητές
- ιδιαίτερα στην περίπτωση της κυπριακής εκπαιδευτικής πραγματικότητας: αυξημένη συγκέντρωση μαθητών με μητρική γλώσσα τη ρουμανική, τη βουλγαρική, την τουρκική

Ιδιαιτερότητες της διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 στη ΔΕ

- Η επίδοση των δίγλωσσων/πολύγλωσσων μαθητών στη Γ2 μπορεί να είναι διαφορετική ανάλογα με την ηλικία κατά την οποία ήρθαν σε επαφή με την ελληνική και το βαθμό έκθεσής τους σε αυτή. Η δίγλωσσία χωρίζεται σχηματικά σε τρεις κατηγορίες:
 1. στην ταυτόχρονη δίγλωσσία, η οποία αναφέρεται σε μαθητές που έχουν έρθει σε επαφή με τη μητρική γλώσσα και τη Γ2 πριν από τα τρία τους χρόνια
 2. στη διαδοχική δίγλωσσία, η οποία αναφέρεται σε μαθητές που ήρθαν σε επαφή με τη Γ2 μετά την ηλικία των τριών ετών
 3. γ. στην ημιγλωσσία, η οποία αναφέρεται σε ομιλητές που η κατάκτηση της μητρικής τους γλώσσας διακόπηκε απότομα κυρίως λόγω μετανάστευσης σε άλλη χώρα και που στο καινούργιο τους περιβάλλον η επαφή τους με τη Γ2 είναι ελλιπής

Ιδιαιτερότητες της διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 στη ΔΕ

- κατηγορία (1): ομαλή/ εύκολη ένταξη στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα
- κατηγορία (2): ποικίλοι βαθμοί ένταξης, η επίδοση εξαρτάται από το βαθμό και τη διάρκεια επαφής με τη Γ2
- κατηγορία (3): μεγαλύτερες δυσκολίες, αλλά όχι ανυπέρβλητες, ημιγλωσσία: μεταβατικό και προσωρινό στάδιο προς την κατάκτηση της γλώσσας

Ιδιαιτερότητες της διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 στη ΔΕ

- γλωσσική ανάπτυξη ~ γνωσιακή ανάπτυξη
- επαφή με τη Γ2 σε προχωρημένη/ μεγαλύτερη ηλικία \Rightarrow η δυνατότητα κατανόησης και χρήσης της ελληνικής δεν αντιστοιχεί απαραίτητα στη γνωσιακή ανάπτυξη
- Παράδειγμα: ένας αρχάριος μαθητής της ελληνικής μπορεί να διαθέτει γνωσιακή ανάπτυξη όμοια με εκείνη ενός φυσικού ομιλητή της ίδιας ηλικίας, παρότι η γλωσσική του επάρκεια δεν του επιτρέπει να το εκδηλώσει

Ιδιαιτερότητες της διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 στη ΔΕ

- πολιτισμικά περιβάλλοντα: συναφή προς την ελληνική κοινωνία αλλά και μη συναφή \Rightarrow οι μαθητές δυσκολεύονται να «αποκωδικοποιήσουν» τις κοινωνικές συμβάσεις της χώρας υποδοχής \Rightarrow
- «γέφυρες» ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες μέσα στην τάξη \Rightarrow η ανταλλαγή εμπειριών: μοχλός της μαθησιακής και της κοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών

Ιδιαιτερότητες της διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 στη ΔΕ

- έλλειψη δεξιοτήτων γραμματισμού στη μητρική γλώσσα για λόγους κοινωνικούς, πολιτικούς ή οικονομικούς ⇒
- ο εκπαιδευτικός καλείται να υιοθετήσει μεθόδους που θα καλύψουν ένα διπλό κενό: την έλλειψη δεξιοτήτων στην ελληνική γλώσσα και την έλλειψη γνώσεων για το πώς λειτουργεί ο γραπτός και ο προφορικός λόγος ⇒ αυτή η ομάδα μαθητών είναι περισσότερο επιρρεπής στο να εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο

Παράγοντες που επηρεάζουν την εκμάθηση της Γ2

- η **ηλικία** των αλλόγλωσσων μαθητών: οι μαθητές που εισάγονται στην κυπριακή εκπαιδευτική πραγματικότητα από μικρή ηλικία διαθέτουν το πλεονέκτημα της αποτελεσματικότερης και συχνά της γρηγορότερης ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα
- το **διάστημα διαμονής** των μαθητών στην Κύπρο: η επαφή και εξοικείωση με την ελληνική γλώσσα εμπλέκει τους μαθητές σε ποικίλες περιστάσεις επικοινωνίας και συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη εκμάθησή της
- τα **κίνητρα εκμάθησης** της ελληνικής: συνδέονται άμεσα με τις προοπτικές ένταξης στο περιβάλλον του σχολείου, με τις προσδοκίες για τη συνέχιση της εκπαίδευσης και τις προοπτικές διαμονής στην Κύπρο και ένταξης στην κυπριακή κοινωνία
- ο **βαθμός ανάπτυξης** της μητρικής γλώσσας: οι έρευνες δείχνουν ότι η παράλληλη ανάπτυξη της μητρικής και της δεύτερης γλώσσας βοηθά τους ομιλητές να αναπτύξουν με πιο σταθερό τρόπο τις γλωσσικές τους δεξιότητες και στις δύο γλώσσες (Cummins 2005)
- ο **γραμματισμός** των μαθητών στη μητρική τους γλώσσα: η οργανωμένη εκμάθηση της μητρικής γλώσσας αποτελεί ένα σταθερό έδαφος για τη δόμηση του νέου γλωσσικού συστήματος

Παράγοντες που επηρεάζουν την εκμάθηση της Γ2

- η **εξοικείωση** των μαθητών με τους τρόπους και τα μέσα **γραμματισμού** σε διαφορετικές γλώσσες, η οποία συμβάλλει στην επίγνωση της λειτουργίας της γλώσσας και στην ανάπτυξη των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων
- ο **βαθμός** της **προηγούμενης μη συστηματικής/τυχαίας έκθεσης** των μαθητών στην ελληνική γλώσσα
- η **χρήση της ελληνικής γλώσσας** στο οικογενειακό, συγγενικό και φιλικό περιβάλλον
- η **επίδραση προσωπικών τραυματικών εμπειριών** που συνδέονται με τους λόγους μετανάστευσης των μαθητών, π.χ. φυσική καταστροφή, πολιτικές ζυμώσεις, πόλεμος, οικογενειακά προβλήματα, απώλεια συγγενικών προσώπων, φτώχεια και άλλες δύσκολες συνθήκες
- η **ύπαρξη μαθησιακών δυσκολιών**

Το περιεχόμενο του σεμιναρίου

- Διάγνωση του επιπέδου ελληνομάθειας των αλλόγλωσσων μαθητών
- Κατάταξη των μαθητών σε τμήματα ελληνομάθειας
- Μεθόδευση της διδασκαλίας: διδακτικό υλικό, syllabus, μέθοδοι διδασκαλίας (διδασκαλία της γραμματικής και του λεξιλογίου, διδασκαλία της γλώσσας μέσω του περιεχομένου, ανάλυση/διόρθωση λαθών κ.ά.), διδακτικά σενάρια
- Αξιολόγηση (διαγνωστική, διαμορφωτική, τελική)

Η δομή του σεμιναρίου

1. Θεωρητικό μέρος
2. Εργαστηριακό μέρος

Σας ευχαριστώ πολύ